Kuch – bilim va tafakkurda

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган | 1999 йил 12 май, чоршанба | Баҳоси сотувда эркин нархда | № 37 (7130)

Da`vat

Адлу эҳсон билан жаҳон гулшани обод бўлади.

Амир ТЕМУР

Ibrat

Тошкент Давлат авиация институти ректори буйруғи билан институтда ишлаган фахрий ходимларга 5000 сўм миқдорида моддий ёрдам берилди.

ТАРИХ КИТОБИДАГИ ЧАРОҒОН САҲИФА

Баҳорнинг унутилмас қуёшли куни. Тарих китобига ўзига хос чароғон саҳифа бўлиб кираётган ушбу кунда баҳор ҳам инжиклигини тарк этган. Бу кун – 9 май озод юртимизда илк бора хотира ва қадрлаш куни сифатида байрам қилинди. Пойтахт марказида эски шўролардан қолган «номаълум» аскар «хотираси»га қўйилган «номаълум», эгасиз «каска» ўрнига жангдан қайтмаган ўзбекистонлик аскарлар онасининг барча учун таниш, азиз ва маълум мотамсаро сиймоси ўрнатилди. «Номаълум аскар»лар ўрнига эса мудҳиш жанг-гоҳларда қолиб кетган ўзбекистонлик ўғлонларнинг номлари аниқланиб, мангулик китобига қайд этилди.

Юртимизнинг турли гўшаларидан ушбу мажмуани очиш маросимига йиғилган нуроний отахонлар – уруш ва меҳнат фахрийларининг юзларида шукроналик акс этган.

Хотира майдонининг тантанали очилиш маросимида Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов сўзлаган нутқи барчани ўзига жалб этди ва унда кўпчилик ўзининг «Нега энди хотира ва қадрлаш куни?» деган саволига яна бир бор жавоб олди.

«Хотира деганда биз бу фоний дунёдан ўтган аждодларимизни эслаш, уларнинг чироғини ёқиб, эзгу ишларини давом эттиришни тушунамиз. Бу халқимизга хос азалий фазилатдир.

Хотираси бўлмаган, тарихини унутган, ўз аждодларининг қадрига етмайдиган миллатнинг истиқболи йўқ. Бу ҳақиқатни кишилик тарихи исботлаб турибди.

Қадрлаш дегани – бу асрлар давомида она диёримизни, халқимизнинг озодлик ва истиқлолини, эркин ва фаровон ҳаётини мардлик ва шижоат билан ҳимоя қилган фидойи ватандошларимизни ёдга олмоқ, уларга муносиб ҳурмат ва эҳтиром кўрсатмоқдир.

Ҳаётнинг кўп-кўп синовларини, азоб-уқубатларини бошидан кечирган, Ватан учун, эл-юрт учун, мана шу соф осмонимиз учун жон олиб жон берган, бугун ҳам сафларимизда юрган меҳрибон ота-боболаримизни, олижаноб инсонларни эъзозлашдир».

Бу кун ўзининг миллийлиги билан ҳам, номига мослиги билан ҳам ажралиб турди. Мотамсаро она пойига гуллар қўйиш, миллий услубда қурилган айвондаги китобларни варақлаш, хотирлаш жараёнида миллий куй ўзига хоє руҳ бериб турди. Президентнинг ҳар бир уруш фахрийси билан қучоқ очиб кўришиши, уларни эъзозлаши ҳам фақат миллатимизга хос хусусият бўлиб кўринди кўзимга.

Хотира майдонини узоқ муддат кузатдим. Она пойига гуллар қўйган ҳар бир инсон унинг юзларига узоқ термулди, фикрлади. Унинг юзида жуда кўп маъно бор. Бироқ бош эгиб, майдондан чиқиб кетаётган чоғида ҳар бир инсон Президент бир неча дақиқа аввал айтган бир хулосага иймон келтиргани аниқ:

«Мотамсаро онанинг маҳзун қиёфаси ҳар биримизни ҳушёрликка чорлайди. Уруш ва қирғинларга йўл қўймасликка, бугунги ёруғ ва дориломон кунларимизнинг қадрига етиб яшашга даъват этади».

Оллоҳ барчамизни ҳушёрликдан айирмасин, қадрношуносликдан асрасин.

Ҳ. ОМОНОВ

Milliy dastur amalda

МАЛАКАНИНГ «ИЛДИЗИ»

САМАРҚАНД. Вилоят педагог ходимлар малакасини ошириш институти. Тўпланганлар анчагина. Улар – халқ таълимининг бугуни ва эртаси учун масъул кишилардан бир гуруҳи, аниқроғи, педагог ходимлар малакасини ошириш институтлари (14 та) нинг ректорларидир.

Давр билан ҳамнафас ва ҳамқадамликнинг зарурий шарти вазифалар «қалашиб» ётган замондан ҳар бир педагог ходимнинг ўз ўрнини аниқ, пухта белгилаб олишидир. Илмий амалий анжуман шу нуқтаи назардан қараганда ўз вақтида чақирилди. Олий мажлиснинг XIV сессиясида Президентимиз Ислом Каримов таъкидлаб ўтдиларки: «Юқори малакали педагог кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлашга алоҳида эътибор бериш лозим. Кадрлар тайёрлашнинг сифати, эркин фикрловчи шахс-фуқарони камол топтириш эртага синфхоналар ва аудиторияларда кимлар дарс ва сабоқ беришига боғлиқ».

«Кадрлар тайёрлаш миллий дастури» асосида педагог ходимлар малакасини оширишга қўйиладиган давлат талабларини яратишнинг илмий-услубий ва ташкилий педагогик муаммолари». Анжуман қатнашчилари ана шу мавзу теграсидаги маърузаларни нафақат тинглашди, балки тегишли хулосалар ҳам чиқаришди.

Халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев минбарга кўтарилар экан, жумладан шундай деди:

— Таълим ислоҳотлари шунчаки гап эмас. Малака ошириш тизими қай аҳволда? Афсуски, бу борада мақтанолмаймиз. Ўқитувчилар малакасини оширишга доир давлат талабларини ишлаб чиқиш зарурати юзага келди. Хозирги вақтда бу талаблар 34 та йўналиш асосида ишлаб чиқилиб, Вазирлар Маҳкамасига ҳавола этилди. Айни вақтда улар синаш учун 14 та малака ошириш институтларига ҳам юборилди.

Хўш, бола камолоти учун жавобгар бўлган ўқитувчи фақат аудиторияда лекция тинглабгина ўз малакасини ошириши керакми? Йўқ, мустақил ишлаш, муттасил ўқиш, доимий изланиш замонавий муаллимнинг тамойилига айлансин. У давлат сиёсатини таҳлил қила оладими? «Таълим тўғрисида»ги Қонун, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»ни ўрганиб чиққанми?

(Давоми 3-бетда)

Халқ таълими вазирлиги тавсия этади 2-бет

Самарқандлик ёш ўқитувчилар мурожаати 3-бет

Шаҳрисабзда адабиёт байрами 4-бет

JUMLADA JAHON

• Кеча янги таҳрирдаги «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни матбуотда эълон қилинди.

• Франциянинг миллий мудофаа масалалари бўйича олий тадқиқотлар институти директори Реймон Жерманос бошчилигидаги делегация аъзолари Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академиясига ташриф буюрди.

• Женевада, Бирлашган Миллатлар ташкилотининг Европа қароргоҳида Марказий Осиёда ядро қуролидан холи ҳудуд барпо этиш масаласи бўйича минтақавий экспертлар гуруҳининг учинчи маслаҳатлашуви бўлиб ўтди.

• Тошкентда «Мусиқа ва кино» мавзуида француз кинофестивали очилди.

• Европа парламенти депутатлари Европа комиссияси раиси лавозимига италиялик Романо Проди номзодини тасдиқлади.

• Жаҳон банки Хитойнинг соғлиқни сақлаш дастурини молиялаштириш режасини қўллаб-қувватлаш мақсадида бу мамлакатга икки йўналишда кредит беришга қарор қилди.

• Мадридда «Ўрта Ер денгизи: минтақада ҳамкорлик ва хавфсизлик муаммолари» деб номланган халқаро семинар ўтказилди.

• Дараксиз йўқолган Тожикистоннинг «МИ -8» вертолёти қолдиқлари шанба куни Душанбедан 40 километр узоқликдаги тоғли зонадан топилди.

Oliy ta'lim

ИНСОН ВА ТАБИАТ ЎРТАСИДАГИ МУАММО

«Цивилизация. Экология. Инсон». Тошкент алоқа ва электротехника институтида уюштирилган илмий-амалий анжуман ана шу мавзуни қамраб олди. Халқаро жаҳон маданияти йилига бағишлаб ўтказилган бу йиғин «Ўзбекистон жаҳон маданиятида», «Экологик муаммолар ва соғлом ҳаёт тарзи», «Ҳозирги замон маънавий маданиятида экологик маърифатнинг тутган ўрни», «Экология ва телекоммуникация» йўналишларини ўз ичига олган эди.

Институт ректори Ю.Саъдуллаев анжуманни очар экан, жумладан шундай деди: «Экология бугунги кунда умуминсоний қадриятлардан бирига айланди. Инсоният табиатдан фақат олишни эмас, балки унга ўз меҳр-мурувватини бера билиши ҳам керак».

Фан заҳматкашларининг бу галги баҳс-мунозаралари табиат ва одамзот, табиат ва илм, табиат ва ишлаб чиқариш хусусида давом этди. Анжуман қатнашчилари тўртта шўъбага бирикиб, жами 91 та маърузани муҳокама қилишди. Унда пойтахтимиздаги бир қанча олий ўқув юртлари - ТошДУ, ТошМИ, Жисмоний тарбия институти, педагогика университети, Наманган муҳандислик-педагогика, Навоий Давлат кончилик, Тошкент Давлат темирйўллари муҳандислари, маданият институтларининг етакчи олимлари қатнашиб, ўз қизиқарли маърузаларининг мағзини чақиб беришди.

Шунингдек, электротехника алоқа институти қошида ташкил этилган «Экополис», «Экологик мусаффо Фарғона учун», «Экоинформ» нодавлат ташкилот вакиллари ҳам анжуманнинг фаол иштирокчилари бўлишди.

— Анжуманни ўтказишдан бош мақсад, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш муаммоларини фақат кўтариш эмас, балки унга ечим ҳам излашдир, — дейди биз билан суҳбатда институт маънавий-маърифий масалалар бўлими бошлиғи Аълохон Ҳусанова. — Ўйлайманки, илгари сурилган ғоялар фақат қоғозда қолиб кетмайди. Бу борада нодавлат ташкилотларимиз ҳам ёрдам қўлини чўзишлари керак.

Анжуманнинг иккинчи куни Бўстонлиқнинг Хондайлиқ гўшасида жойлашган спорт-соғломлаштириш оромгоҳига саёҳат уюштирилди. Тадбир якунида кўрилган масалаларнинг мазмунмоҳияти акс эттирилган қарор қабул қилинди.

Ҳ.ТЎЙМАНОВА

Tajriba

КИЧИКЛАР ҲАҚИДАГИ КАТТА АНЖУМАН

Шаҳрисабзда германиялик доктор Герберт Лангвальд бошчилигида ўтказилаётган мактабгача муассасалар педагогларининг навбатдаги (Тошкент, Бухоро, Самарқанд, Урганчдан кейин) илмий-методик семинари бўлиб ўтди.

Бир қанча йилларга мўлжалланган Мария Монтессори дастури, — деди Республика Халқ таълими вазирлиги мактабгача таълим бошқармаси бошлиғи Ҳ. Аҳмедова, — мактабгача ёшдаги болаларни замонавий методика асосида ўқитишга йўналтирилган. Мария Монтессори методикаси билан яхши танишиб чиққан услубчилар фикрларича, бу усул Ўзбекистондаги кўплаб мактабгача муассасаларда муваффақиятли қўлланиляпти.

Икки кунлик амалий-назарий семинар «Нодирабегим» боғча-мактаб мажмуида бўлиб ўтди. Унда ПХМОИ услубчилари, Республикадаги барча халқ таълими бошқармаларининг назоратчилари қатнашдилар.

Таълимнинг халқчил бўлиши учун, айниқса ўйин орқали таълим беришга дунёнинг кўпгина мамлакатларида амал қилинаяпти, — дейди доктор Лангвальд. Чунки XX асрнинг охирига келиб одамларнинг фақат ҳамма билимларни билишигина етарли эмас, балки мустақил фикрлай олиши, хулоса чиқариши, қарор қабул қила олиши керак. Бунинг учун доимо ривожланишда бўлиш лозим. Бу нафақат шахснинг билим олиш даражаси, балки мамлакатнинг интеллектуал кучини кўтаришга ҳам хизмат қилади.

Шунингдек, Лангвальд боғчаларда чет тилларни ўргатиш масаласига ҳам тўхталди.

— Сизнинг мамлакатингизда шундай нарса кўзга ташландики, кўпчилик фарзандининг инглиз тилини ўрганишига мойил экан. Бошқа тилларга — немис, француз тилларига қизиқиши сустроқ.

Лангвальд инглиз тили обрўсининг юқорилигини эътироф этган ҳолда болаларимиз кўп қиррали, гўзал бўлган бошқа тилларни ҳам билиши лозимлигини таъкидлади.

Германияда болаларга тил 6 дан 8-9 ёшгача ҳар хил ўйинлар орқали ўргатилар экан. Доктор Лагвальд Ўзбекистонда шу йўналишда мақбул дастур ишлаб чиқилишига умид билдирди.

Машғулотларда болалар билан яккама-якка шуғулланиш модеми кўриб чиқилди. Лангвальд дифференциал ўйин бурчаги ташкил қилишни маслаҳат берди. Бола шахсини максимал ривожлантирувчи усул барчани қизиқтириб қўйди.

Семинар ҳақида гапни тугатар эканман, мезбонларнинг яратган шароити унинг муваффақиятини таъминлади. Қарши шаҳридаги мактабгача таълим муассасаси билан танишиш ҳам таассуротли бўлди. Амир Темур шаҳри — шаҳрисабзликларнинг меҳмондўстлигидан анжуман иштирокчилари ғоят хурсанд бўлишди.

МУХБИРИМИЗ

Ўқитувчи ёш дафтарига

ҲАРОРАТ ТУШМАЯПТИ

Сўнгги кунларда Ҳиндистонда 50 даражагача кўтарилган ҳаво ҳарорати ҳануз тушганича йўқ. Жазирама 150 кишининг нобуд бўлишига ва кўплаб саноат корхоналарида ишнинг тўхтаб қолишига сабаб бўлди. Ҳиндистон об-ҳавони ўрганиш маркази мутахассисларининг таъкидлашларича, ўлкада 1941 йилдан буён бу даражада юқори ҳарорат кузатилмаган эди.

ОЛИМЛАР БАҲСИ

Америкалик олимлар какао уруғида наркотик модданинг айрим хусусиятлари борлигини ва бу моддалар асаб тизимига салбий таъсир кўрсатиши мумкинлигини таъкидлашган эди. Италиялик мутахассислар эса, улар фикрини қисман рад этмоқда. Уларнинг хулосасича, какаода жуда оз миқдорда наркотик хусусият мавжуд бўлиб, у қонга ўтмайди ва ошқозоннинг ўзидаёқ ҳазм бўлиб кетади, бинобарин, какаодан хавфсираш мутлақо ноўрин.

ГУМОН ТАСДИҚЛАНМАДИ

Айрим тадқиқотчилар гумонсираганларидек, уяли телефондан фойдаланиш билан инсон миясида рак касаллигининг пайдо бўлиши ўртасида боғлиқлик йўқ экан. Бристол университетида ўтказилган тажрибалар хулосаси шундай бўлди. Аксинча, тажриба пайтида нурланиш таъсирида бўлганларининг кўриш қобилияти бирмунча ошганлиги кузатилди.

ТЕЗЛИК ОШМОҚДА

Японялик мутахассислар томонидан яратилган янги тезюрар поезд тезлик борасида янги жаҳон рекордини ўрнатди. Токио яқинида синовдан ўтказилган чоғида поезд соатига 552 километрга ҳаракатланди. Мазкур лойиҳани яратиш ва синовдан ўтказиш учун 300 млрд. иен (2,5 млрд. АҚШ доллари) зарур бўлди.

Koreya-O'zbekiston

ТАЪЛИМДАГИ ҲАМКОРЛИК

Мамлакатимиз иқтисодий қудрати ошиб боргани сайин унинг ташқи маданий, маърифий ва илмий-техникавий алоқалари ҳам тобора кенгая бормоқда. Буни куни-кеча Сеул шаҳри таълим Департаменти делегациясининг Тошкент шаҳрига ташрифи мисолида ҳам кўришимиз мумкин.

8 май куни Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармасида Корея Республикаси Сеул шаҳри таълим Департаменти делегациясини тантанали қабули бўлиб ўтди. Қабул маросимида бош бошқарма бошлиғи Ҳамидулла Йўлдошев сўзга чиқиб, меҳмонларни гўзал юртимизга ташрифлари муносабати билан самимий қутлади.

— Тошкент шаҳар ҳокимияти халқ таълими бош бошқармаси ва Корея Республикаси Сеул шаҳар таълим Департаменти ўртасида 1995 йилда келишув имзоланганди. Ўтган давр мобайнида ҳамкорликда бир қатор ишларни амалга оширдик, — дейди суҳбатда Ҳ. Йўлдошев. Жумладан, айни пайтда ўндан зиёд ўқувчиларимиз Кореяда таълим олаяпти. Яқиндан бошлаб икки томонлама ўқитувчилар алмашишини йўлга қўямиз. Ўйлайманки, ҳамкорликда амалга оширилаётган барча ишларимиз келажакда Ўзбекистон – Корея муносабатларини янги босқичга кўтаришга хизмат қилади.

Шунингдек, қабул маросимида Сеул шаҳар таълим Департаменти Ю Ин Чон сўзга чиқди. Меҳмонларга республикамизнинг халқ таълими соҳасида бериладиган кўкрак нишонлари, унвонлари ва бошқа эсдалик совғалари топширилди. Ўз навбатида делегация аъзолари Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармасига қимматбаҳо совғалар тақдим этишди. Шундан сўнг делегация аъзолари Тошкент шаҳридаги 325-Шарқ тиллари академик лицейи ва 260-мактабга ташриф буюришди. Меҳмонлар мазкур илм даргоҳларидаги корейс тили дарслари ва улардаги ўқув жараёнлари билан яқиндан танишдилар. Меҳмонларни айниқса, 260-мактабда намойиш этилган бадиий-мусиқий композиция хушнуд этди. Унда ўзбек, корейс, рус ва бошқа миллат вакиллари бир оила фарзандидек аҳиллик билан яшаётганлари акс этган.

Сеул таълим Департаменти делегацияси шу куни РТМ ва Темурийлар тарихи Давлат музейларида бўлиб, мамлакатимиз ва маданиятимиз тарихи билан яқиндан танишди.

Ташрифнинг навбатдаги кунларида сеуллик меҳмонлар Самарқанддаги муҳаддислар султони Имом ал-Бухорий ҳазратлари зиёратгоҳида бўлишди. Шунингдек, улар республикамиз бозорларига, чойхоналарига ҳам кўз югуртириб, миллий урф-одатларимиз, анъаналаримиз билан ошно бўлишди.

Норали ОЧИЛОВ

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан таълим етти тилда олиб бориладиган умумий ўрта таълим мактаблари учун 1999-2000 ўқув йилида қўллашга тавсия этилган дарслик ва ўқув қўлланмалар рўйхати

(Боши газетамизнинг ўтган сонларида)

Таълим тожик тилида олиб бориладиган мактаблар учун 1999\2000 ўқув йилида қўллашга тавсия этилган дарслик ва қўлланмалар РЎЙХАТИ

Т\С	Дарслик ва ўқув қўлланмалар номи	Муаллифларнинг исми-шарифи	Қайси йилдан бошлаб нашр этилган ва охирги нашри

7-синф

1.	Она тили	А. Каримов	1993
2.	Адабиёт	Р. Аманов	1993
3.	Русский язык	Х. Якубова	1998
4.	Книга для чтен.	В. Яблонская ва б.	1994
5.	Инглиз тили.	П. Сацкая	1994
6.	Немис тили	Г. Болтабоева	1992
7.	Француз тили	И. Раджабова	1993
8.	Ўзбекистон тарихи	А. Муҳаммаджонов	янги нашр
9.	Жаҳон тарихи	Т. Салимов ва б.	янги нашр
10.	Алгебра	Ш. Алимов	янги нашр
11.	Геометрия	Н. Гайбуллаев ва б.	янги нашр
12.	Физика	Д. Шодиев	янги нашр
13.	Зоология	Б. Биховский	1993
14.	Ўзбекистон табиий географияси	А. Мўминов ва б.	1997
15.	Ўзбекистон геог. атласи (ўқув қўл.)		1999

8-синф

1.	Она тили	Ш. Рустамов	1994
2.	Адабиёт	Ш. Хусаинзода	1994
3.	Русский язык	Л. Успенская	1994
4.	Книга для чтен.	Р. Рекутина	1995
5.	Инглиз тили.	Т. Сацкая	1993
6.	Немис тили	Х. Сайфуллаев	1994
7.	Француз тили	И. Ражабова ва б.	1994
8.	Ўзбекистон тарихи	Р. Муқминова ва б.	янги нашр
9.	Жаҳон тарихи	Р. Фармонов	янги нашр
10.	Алгебра	Ш. Алимов ва б.	1998
11.	Геометрия	А. Погорелов	1992
	Геометрия	Л. Атонасян	1993
12.	Физика	А. Перишкин	1993
13.	Химия	Г. Рудзитис	1994
14.	Зоология	Б. Быховский	1994
15.	Ўзбекистон геог. атласи (ўқув қўл).		1999

9-синф

1.	Она тили	Ш. Рустамов ва б.	1992
2.	Адабиёт	Ш. Хусайинзода ва б.	1995
3.	Русский язык	Н. Филипповская.	1994
4.	Книга для чтен.	Н. Рекутина ва б.	1995
5.	Инглиз тили	П. Сацкая ва б.	1994
6.	Немис тили	И. Бим ва б.	1993
7.	Француз тили	В. Слободчиков ва б.	1992
8.	Ўзбекистон тарихи	Ж. Раҳимов	янги нашр
9.	Жаҳон тарихи	Э. Холиқов ва б.	янги нашр
10.	Алгебра	Ю. Макаричев ва б.	1993
11.	Геометрия	А. Погорелов ва б.	1992
12.	Геометрия	В. Атонасян ва б.	1993
13.	Физика	И. Кикоин ва б.	1991
14.	Химия	Ф. Фельдман ва б.	1995
15.	Одам ва унинг саломатлиги	А. Аминов ва б.	1997
16.	Жаҳон иқт.географ.	В. Максаковский	1992

10-синф

1.	Она тили	С. Аминов ва б.	1993
2.	Адабиёт	Т. Миров ва б.	1993
3.	Адабиёт мажмуаси	М. Каримов ва б.	1992
4.	Алгебра	А. Колмогоров ва б.	1995
5.	Геометрия	А. Атонасян ва б.	1993
6.	Информатика асослари ва ҳисоблаш техникаси	А. Абдуқодиров	янги нашр
7.	Ўзбекистон тарихи	Д. Алимова ва б.	янги нашр
8.	Жаҳон тарихи	Г. Хидоятов	янги нашр
9.	Умумий биология	Ю. Полянский ва б.	1992
10.	Физика	Б. Быховцов ва б.	1995
11.	Химия	Г. Рудзитис ва б.	1992
12.	Русский язык	К. Содиқова ва б.	1992
13.	Книга для чтен.	А. Журавлева	1992
14.	Инглиз тили.	А. Старков	1992
15.	Немис тили	И. Бим	1993
16.	Француз тили	Слобожчикова ва б./	1991

11-синф

1.	Она тили.	С. Аминов ва б.	1993
2.	Адабиёт	Т.Миров ва б.	1993
3.	Адабиёт мажмуаси	М. Каримов ва б.	1992
4.	Алгебра	А. Колмогоров ва б.	1995
5.	Геометрия	А. Атонасян ва б.	1993
6.	Информатика асослари ва ҳисоблаш техникаси	А. Абдуқодиров	янги нашр
7.	Ўзбекистон тарихи	Н. Жўраев ва б.	янги нашр
8.	Жаҳон тарихи	Г. Хидоятов	янги нашр
9.	Умумий биология	Ю. Полянский ва б.	1992
10.	Физика	Б. Биховцов ва б.	1995
11.	Астрономия	Б. Воронцов-Бельяминов	1991
12.	Химия	Г. Рудзитис ва б.	1992
13.	Русский язык	К. Содиқова ва б.	1992
14.	Инглиз тили	А. Старков	1992
15.	Немис тили	И. Бим	1993
16.	Француз тили	Слобожчикова ва б.	1991

Таълим қирғиз тилида олиб бориладиган мактабларда 1999\2000 ўқув йилида қўллашга тавсия этилган дарслик ва қўлланмалар РЎЙХАТИ

1-синф

1.	Алифбо	М. Исмаилова ва б.	1999
2.	Ёзув дафтари	М. Исмаилова ва б.	1999
3.	Математика	Н. Бикбаева ва б.	1999
4.	Математика дафтари-1	Н. Бикбаева ва б.	1999
5.	Математика дафтари-2	Н. Бикбаева ва б.	1999
6.	Атрофимиздаги олам	А. Григорьянц	1999
7.	Тасвирий санъат ва бадиий меҳнат	Р. Хасанов	1999
8.	Ўзинг бўя ва бажар	Х. Эгамов	1998
9.	Ўзинг қирқ ва яса	Х. Эгамов	1998

2-синф

1.	Қирғиз тили	Д. Мукамбаев	1994-1998
2.	Ўқиш китоби	Д. Мукамбаев	1989-1993
3.	Рус тили	М. Абайдулова	1993
4.	Математика	Н. Бикбаева	1994-1996
5.	Математика дафтари-1,2	Н. Бикбаева	1999
6.	Кузатиш кундалиги	А.Григорьянц	1995
7.	Атрофимиздаги олам	А. Григорьянц	1998

3-синф

1.	Ўзбек тили	А. Рафиев	1999
2.	Қирғиз тили	Д. Мукамбаев	1993-1995
3.	Ўқиш китоби	А. Осмонкулов	1998
4.	Рус тили	Д. Нурмуҳамедов ва б.	1994
5.	Математика	Н. Бикбаева ва б.	1999
6.	Табиатшунослик	Е. Бельская	1998
7.	Кузатиш кундалиги	А. Григорьянц	1995

4-синф

1.	Қирғиз тили	Б. Уметалиева	1993-1995
2.	Ўқиш китоби	З. Бектенов	1993
3.	Табиатшунослик	А. Григорьянц	янги нашр
4.	Кузатиш кундалиги	А. Григорьянц	1995
5.	Русская речь	Б. Илеева	1992
6.	Математика	Н. Бикбаева ва б.	1999

5-синф

1.	Она тили	Б. Уметалиев	1993
2.	Адабиёт	К. Артикбаев	1993
3.	Математика	Ж. Икромов ва б.	1998
4.	Русское слово. 1-2 ч.	Б. Каменицкая	1989
5.	Француз тили	М. Гребенникова	1989-1991
6.	Немис тили	М. Шлегель	1993
7.	Инглиз тили	М. Ким	1993
8.	Табиийёт	А. Бахрамов	1998
9.	Ватан тарихидан ҳикоялар	Б. Аҳмедов	янги нашр
10.	Жаҳон тарихидан ҳикоялар	У. Жўраев ва б.	янги нашр

6-синф

1.	Қирғиз тили	С. Усеналиев	1993
2.	Адабиёт	Муаллифлар гуруҳи	янги нашр
3.	Рус тили	М. Тагаев	1992
4.	Книга для чтения	О.Г. Смирнова	1992
5.	Математика	Ж. Икромов	1992
6.	Биология (ўсимлик 6-7)	В. Корчагина	1993
7.	Ўзбекистон тарихи	А. Сагдуллаев ва б.	янги нашр
8.	Жаҳон тарихи	А. Кабиров	янги нашр
9.	Бизден адабиет	Б. Маленов ва б.	1990
10.	Инглиз тили	М. Саткыналиев	1992
11.	Немис тили	Р. Чойбеков	1992
12.	Француз тили	Н. Гребенникова	1991
13.	География	П. Мусаев ва б.	1998

7-синф

1.	Қирғиз тили	С. Усеналиев	1993
2.	Безден адабиет	Б. Алиев	1992
3.	Рус тили	М. Тагаев	1993
4.	Книга для чтения	Н. Варич	1991-1993
5.	Алгебра	Ю. Макарычев	1989-1993
6.	Геометрия	М. Гайбуллаев	1999
7.	Геометрия	А. Погорелов	1992-1993
8.	Физика	А. Перишкин	1991-1993
9.	Физикадан масалалар тўплами (7-8 с.)	В. Лукашек ва б.	1992
10.	Биология (6-7 с.)	В. Субанова ва б.	1992
11.	Зоология (7-8 с.)	Б. Быховский	1992
12.	Ўзбекистон тарихи	А. Муҳаммаджанов	янги нашр
13.	Жаҳон тарихи	Т. Салимов ва б.	янги нашр
14.	Инглиз тили	Т. Турсуналиев ва б.	1993
15.	Немис тили	С. Гараев ва б.	1993
16.	Француз тили	Б. Касимова ва б.	1989
17.	Ўзбекистон географик атласи	Муаллифлар гуруҳи	1999

8-синф

1.	Қирғиз адабиёти	Б. Алимов	1992
2.	Қирғиз тили 8-9 (параллел)	А. Сапарбаев	1993
	Қирғиз тили 8-9 (параллел)	Б. Омуралиев	1992
3.	Грамматика русского языка (8-9 с.)	А. Суприн ва б.	1993
4.	Литературные чтения	К. Мальцева	1992-1993
5.	Химия	Н. Мамажонов ва б.	1998
6.	Химия масалалар тўплами (6-11)	Гольдфарб ва б.	1998
7.	Алгебра	Макарычев Ю.	1991-1994
8.	Геометрия	А. Погорелов	1992-1993
9.	Физика	А.Перишкин	1991-1993
	Физикадан масалалар тўплами (7-8.с)	В.Лукашек ва б.	1992
	Тўрт хонали математик жадваллар	Брадис В.	барча нашр йиллар
10.	Француз тили	Р. Толипова ва б.	1990
11.	Немис тили	Токсонова К.	1993
12.	Инглиз тили	Турсуналиев Т.	1993
13.	Ўзбекистон тарихи	Муқминова Р. ва б.	янги нашр
14.	Жаҳон тарихи	Фармонов Р.	янги нашр
15.	Ўзбекистон иқтисодий географияси	З.Акромов ва б.	1997
16.	Зоология	Б.Биховский	1991
17.	Техникавий графика	А. Умронхўжаев ва б.	1998
18.	Ўзбекистон геог.фик атласи	Муаллифлар гуруҳи	1999

9-синф

1.	Қирғиз тили (8-9 с.)	Б. Омуралиев ва б.	1992
2.	Қирғиз адабиёти	С. Мусаев ва б.	1992-1993
3.	Грамматика русского языка	А. Супрун ва б.	1993
4.	Русская литература	З. Смелкова ва б.	1999
5.	Кимё	Е. Фельдман	1992-1993
6.	Одам ва унинг саломатлиги	Б. Аминов ва б.	1996
7.	Алгебра	Ю. Макаричев	1996-1998
8.	Геометрия	Г. Погорелов ва б.	1992-1993
9.	Физика	И. Кикоин	1995-1998
10.	Физикадан масалалар тўплами (9-11 с.)	А. Римкевич	1992
11.	Немис тили, 9-11	А. Джолдошбеков	1991
12.	Инглиз тили, 9-11	Т. Турсуналиев	1991
13.	Француз тили, 9-11	Р. Садирбекова	1991
14.	Ўзбекистон тарихи	Ж. Раҳимов	янги нашр
15.	Жаҳон тарихи	Э. Холиқов ва б.	янги нашр
16.	География	В. Максаковский	1992
17.	Конституциявий ҳуқуқ	М. Тансиқбоева ва б.	янги нашр

10-синф

1.	Қирғиз тили. 10-11 синф.	А. Сапарбаев	1991-1998
2.	Адабиёт, 10-11К.	Иманалиев	1992-1993
3.	Русская литература	Шейман Л.А.	1992-1993
4.	Русский язык	Васильев А.	1992-1993
5.	Алгебра, 10-11 синф.	А. Колмогоров	1992-1993
6.	Геометрия (7-11 с.)	А. Погорелов ва б.	1992-1993
7.	Физика	Г. Мякишев. Физика Н.Шахмаев ва б.	1996-1993
8.	Химия	Г. Рудзитис	1993
9.	Биология, 10-11 синф.	Ю. Полянский	1991
10.	Инглиз тили, 10-11 синф.	Т. Турсуналиев	1992-1993
11.	Немис тили. 10-11 синф.	Л. Гольдгамер	1993
12.	Француз тили. 9-11	Р. Садирбекова	1992
13.	Ўзбекистон тарихи	Д. Алимова ва б.	янги нашр
14.	Жаҳон тарихи	Г. Хидоятов	янги нашр
15.	Чақириққача ёшларни тайёрлаш	Ўзб.Рес. Мудофаа вазирлиги	1996

11-синф

1.	Қирғиз тили. 10-11 синф.	А. Сапарбаев	1991
2.	Қирғиз адабиёт. 10-11	К.Иманалиев	1992-1999
3.	Ўзбекистон тарихи	Н. Жўраев ва б.	янги нашр
4.	Жаҳон тарихи	Г. Хидоятов	янги нашр
5.	Русский язык	Ф. Коровин	1991-1999
6.	Русская литература	Л. Шейман	1993-1999
7.	Физика	Г. Мякишев	1999
8.	Астрономия	Б. Воронцов-Вельяминов	1993-1999
9.	Химия	Г. Рудзитис	1996
10.	Алгебра. 10-11 синф.	А. Колмогоров	1990-1992
11.	Биология. 10-11 синф.	Ю. Полянский	1991
12.	Инглиз тили. 10-11 синф.	Т. Турсуналиев	1990
13.	Немис тили. 10-11 синф.	Л. Гольдгамер	1993
14.	Француз тили. 9-11	Р. Садирбекова	1992
15.	Чақириққача ёшларни тайёрлаш	Ўзб.Рес. Мудофаа вазирлиги	1996

Таълим қозоқ тилида олиб бориладиган мактаблар учун 1999\2000 ўқув йилида қўллашга тавсия этилган дарслик ва ўқув қўлланмалар РЎЙХАТИ

1-синф

1.	Алифбе	М. Омаров ва б.	янги нашр
2.	Алифбе	А. Исабаев ва б.	янги нашр
3.	Она тили	М. Омаров	янги нашр
4.	Ёзув дафтари-1	А. Исабаев ва б.	1999
5.	Ўқиш китоби	М. Омаров ва б.	1999
6.	Математика	Н. Бикбаева	1999
7.	Математика даф. 1-2	Н. Бикбаева	1999
8.	Атрофимиздаги олам	А. Григорянц ва б.	1999
9.	Тасвирий санъат ва бадиий меҳнат	Р. Ҳасанов	янги нашр
10.	Ўзинг бўя ва бажар	Х. Эгамов ва б.	1999
11.	Ўзинг қирқ ва яса	Х.Эгамов ва б.	1999

2-синф

1.	Қозоқ тили	Р. Эмиров ва б.	1994
2.	Ўқиш китоби	А. Аскарбаева ва б.	1994
3.	Рус тили	А. Нурмуҳамедова	1997
4.	Математика	Н. Бикбаева	янги нашр
5.	Математика дафтар 1	Н. Бикбаева	янги нашр
6.	Математика дафтар 2	Н. Бикбаева	янги нашр
7.	Атрофимиздаги олам	А. Григорянц	янги нашр
8.	Математика даф. №1	Н. Бикбаева	янги нашр
9.	Математика даф.№2	Н. Бикбаева	янги нашр

3-синф

1.	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	1999
2.	Она тили	Х. Аргинов ва б.	1997
3.	Ўқиш китоби	М. Балақаев ва б.	1997
4.	Русский язык	А. Нурмуҳамедов ва б.	1997
5.	Математика	Н. Бикбаева	янги нашр
6.	Табиатшунослик	А. Григорянц ва б.	янги нашр

4-синф

1.	Она тили	С. Раҳметова	1997
2.	Ўқиш китоби	В. Эмиров ва б.	1997
3.	Русский язык	С. Масгутова	1997
4.	Математика	Т. Каражанудов	1997
5.	Табиатшунослик	А. Бирмагамбетов ва б.	1996
6.	Меҳнат	О. Сатк	

5-синф

1.	Она тили	А. Исхаков ва б.	1997
2.	Ўқиш китоби	Т. Абдурахмонов ва б.	1998
3.	Русский язык	Х. Бегмуҳамедова	1994
4.	Русская речь	Х. Бегмуҳамедова	1996
5.	Инглиз тили	Б. Укбоев ва б.	1994
6.	Немис тили	С. Абдигалиев	1997
7.	Француз тили	С. Сманова ва б.	1997
8.	Ватан тарихидан ҳикоялар	Б. Аҳмедов	янги нашр
9.	Жаҳон тарихидан ҳикоялар	Н. Жўраев ва б.	янги нашр
10.	Математика	Ж. Икромов ва б.	1998
11.	Табиийёт	А. Бахрамов	1997

6-синф

1.	Она тили	К. Аҳанов ва б.	1997
2.	Адабиёт	Ш. Карибаев	1997
3.	Ўқиш китоби	Р. Муртазина	1997
4.	Русский язык	Г. Гуревич ва б.	1997
5.	Книга для чтения	Х. Бегмуҳамедова	1997
6.	Инглиз тили	Т. Апаева ва б.	
7.	Немис тили	А. Артикбаев ва б.	1997
8.	Француз тили	К. Ермаков ва б.	1997
9.	Ўзбекистон тарихи	А. Сагдуллаев ва б.	янги нашр
10.	Жаҳон тарихи	А. Кабиров	янги нашр
11.	Қозоғистон тарихи	К. Байпаков	1994
12.	Математика	Ж. Икромов ва б.	1998
13.	Физика	Д. Шодиев	янги нашр
14.	Ботаника	Ў. Пратов	янги нашр
15.	География	П. Мусаев ва б.	1998

7-синф

1.	Она тили	С. Исаев ва б.	1997
2.	Адабиёт	Ш. Аманов	1997
3.	Русский язык	У. Жанпеисова ва б.	1997
4.	Книга для чтения	К. Жаданова ва б.	1998
5.	Инглиз тили	Т. Аяпова ва б.	1998
6.	Немис тили	А. Артикбаева ва б.	1997
7.	Француз тили	К. Ермаков ва б.	1997
8.	Ўзбекистон тарихи	А. Муҳамаджонов	янги нашр
9.	Жаҳон тарихи	Т. Салимов ва б.	янги нашр
10.	Алгебра	А. Беленов ва б.	1997
11.	Геометрия	Н. Жусупов	1997
12.	Геометрия	Г. Погорелов ва б.	1993
13.	Физика 7-8	А. Перишкин	1992
14.	Физика	А. Келыгулов	1994
15.	Зоология	К. Кайимов	1994
16.	Ўзбекистон табиий географияси	А. Мўминов ва б.	1997

8-синф

1.	Она тили.	С. Аманжолов ва б.	1997
2.	Адабиёт	Н. Габуллин ва б.	1997
3.	Русский язык	Г. Бадамбаева ва б.	1997
4.	Книга для чтен.	Г. Саерчков ва б.	1998
5.	Инглиз тили.	А. Старков	1998
6.	Немис тили	Ш. Байнешева ва б.	1995
7.	Немис тили	В.Слободчиков	1990
8.	Француз тили	К. Ермакова ва б.	1997
9.	Ўзбекистон тарихи	Р. Муқминова ва б.	янги нашр
10.	Жаҳон тарихи	Р. Фармонов	янги нашр
11.	Давлат ва ҳуқуқ асослари	О.Каримова ва б.	янги нашр
12.	Иқтисодий билим асослари	Э.Сариқов ва б.	янги нашр
13.	Алгебра	Ш. Алимов ва б.	1998
14.	Геометрия	Ж. Жусупов ва б.	1997
15.	Информатика асослари ва ҳисоблаш техникаси	А. Абдуқодиров	1998
16.	Физика	А.Перишкин	1997
17.	Химия	М.Нишонов ва б.	1998
18.	Химиядан масалалар тўплами 8-11	Я. Гольдфарб	барча нашр йили
19.	Зоология	Б. Быховский	1994
20.	Ўзбекистон иқтисод. географияси	З.Акрамова ва б.	1997
21.	Ўзбекистон географ. атласи	Муаллифлар гуруҳи	1999

9-синф

1.	Она тили	А. Хасанов ва б.	1994
2.	Она тили	А. Манжўлов ва б.	1999
3.	Адабиёт	К. Жумалиев ва б.	1998
4.	Русский язык	Н. Шманова ва б.	1997
5.	Книга для чтен.	Б. Ерохина ва б.	1998
6.	Инглиз тили.	А. Старков	1990
7.	Немис тили	Ш. Байнешева ва б.	1995
8.	Немис тили	В. Слободсиков	1990
9.	Француз тили	К. Ермаков ва б.	1997
10.	Ўзбекистон тарихи	Ж. Раҳимов	янги нашр
11.	Жаҳон тарихи	Э. Холиқов	1995
12.	Қозоғистон тарихи	Ж. Касамбаев	1999
13.	Ўзбекистон давлат ва ҳуқуқ асослари	О. Каримова ва б.	янги нашр
14.	Алгебра	Ю. Макарычев ва б.	1995
15.	Геометрия	Ж. Жусупов ва б.	1997
16.	Информатика асослари ва ҳисоблаш техникаси	А.Абдуқодиров	1998
17.	Физика	М.Шахмаев ва б.	1998
18.	Астрофизика	М. Дагаев ва б.	1993
19.	Химия	С. Сатбалдина ва б.	1994
20.	Одам ва унинг саломатлиги	Б. Аминов	1997
21.	Жаҳон мамлакатлари иқтисодий географияси	М.Максаковский	1994

10-синф

1.	Она тили	С. Аманжолов ва б.	1997
2.	Адабиёт	Х. Жумалиев ва б.	1997
3.	Адабиёт	Кирабаев	1999
4.	Адабиёт мажмуаси	А. Шарипов ва б.	1998
5.	Туркий халқлар адабиёти	Н. Калембетов ва б.	1997
6.	Алгебра	А. Колмогоров ва б.	1994
7.	Геометрия (10-11 с.)	Ж. Жусупов ва б.	1994
8.	Геометрия	А. Атонасян ва б.	1997
9.	Информатика асослари ва ҳисоблаш техникаси	А.Абдуқодиров	янги нашр
10.	Ўзбекистон тарихи	Д. Алимова ва б.	янги нашр
11.	Жаҳон тарихи	Г. Хидоятов	янги нашр
12.	Умумий биология	Ю. Полянский ва б.	1993
13.	Биология	С. Қасымбаева	1993
14.	Физика	Г.Мякишев ва б.	1997
15.	Физика	Б.Орзыханова	1994
16.	Молекуляар физика	Н. Косов	1997
17.	Астрономия	В. Воронцов ва б.	1997
18.	Химия	Г. Рудзитис ва б.	1997
19.	Химия (10-11 с.)	Нефантьев ва б.	1999
20.	Русский язык	Г. Гуревич	1997
21.	Книга для чтен.	Г. Сверчкова ва б.	1998
22.	Инглиз тили.	Т. Аяпова ва б.	1994
23.	Немис тили	А. Артикбаева ва б.	1995-1999

11-синф

1.	Она тили.	С. Аманжолов ва б.	1997
2.	Адабиёт	Х. Жумалиев ва б.	1997
3.	Қозоқ адабиёти	Асилов ва б.	1999
4.	Адабиёт мажмуаси (10-11 синф)	А. Шарипов ва б.	1998
5.	Алгебра	А. Колмогоров ва б.	1994
6.	Геометрия	(10-11 с.) А. Атонасян ва б.	1997
7.	Геометрия	Ж. Жусупов	1994
8.	Информатика асослари ва ҳисоблаш техникаси	А. Абдуқодиров	1998
9.	Ўзбекистон тарихи	Н. Жўраев ва б.	янги нашр
10.	Жаҳон тарихи	Г. Хидоятов	янги нашр
11.	Инсон ва жамият	К. Шулинбаев	1994
12.	Биология	Е. Тўрақулов	1998
13.	Физика	Г.Мякишев ва б.	1997
14.	Астрономия	В. Воронцов ва б.	1997
15.	Химия	Ф. Фельдман	1997
16.	Русский язык	Г. Гуревич	1994

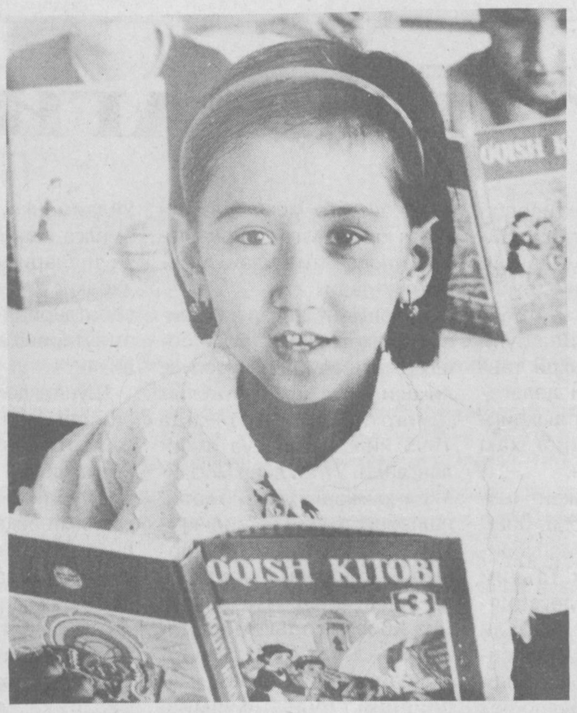

17.	Книга для чтен.	Г. Сверчкова ва б.	1994
18.	Русская литература	Ш. Кожакеева	1994
19.	Инглиз тили	Т. Аяпова ва б.	1994
20.	Немис тили	А. Артикбаева ва б.	1995
21.	Француз тили	К. Ермаков ва б.	1997
22.	Чақириққача ёшларни тайёрлаш	Ўз. Рес. Муд. Ваз.	1996

Таълим туркман тилида олиб бориладиган мактаблар учун 1999\2000 ўқув йилида қўллашга тавсия этилган дарслик ва ўқув қўлланмалар РЎЙХАТИ

1-синф (лотин)

1.	Она тили	К. Холлиев ва б.	янги нашр
2.	Алифбе	К. Холлиев ва б.	янги нашр
3.	Ўқиш китоби	Муаллифлар гуруҳи	1995
4.	Математика	Н. Бикбаева	1999
5.	Математика 1,2	Н. Бикбаева ва б.	1999
6.	Атрофимиздаги олам	А. Григорьянц	1999
7.	Тасвирий санъат ва бадиий меҳнат	Р. Хасанов	1999
8.	Ёзув дафтари 1,2	Г. Гўшаева	1999

2-синф (лотин)

1.	Она тили	Ж. Куллаков	1997
2.	Туркман тили	М. Хамзаев	1997
3.	Ўқиш китоби	А. Реджепов	1993
4.	Рус тили	Е. Ершова	1993
5.	Пропись 1,2	Е. Ершова	1999
6.	Математика	Н. Бикбаева	1999
7.	Математика дафтари 1,2	Н. Бикбаева	1999
8.	Атрофимиздаги олам	А. Григорьянц	1995
9.	Кузатиш кундалиги	А. Григорьянц	1996

3-синф (лотин)

1.	Она тили	Г. Гўшаева	1997
2.	Ўзбек тили	А. Рафиев ва б.	1999
3.	Туркман тили	М. Хамзаев, Р. Бердиев	1997
4.	Ўқиш китоби	А. Курбонов	1995
5.	Рус тили	А. Кулакова	1993
6.	Математика	Н. Бикбаева	1999
7.	Табиатшунослик	Б. Бельская ва б.	1997
8.	Кузатиш кундалиги	А. Григорьянц	1996

4-синф (лотин)

1.	Туркман адаб.	А. Орартаганов	1994
2.	Туркман тили	Р. Бердиев ва б.	1997
3.	Ўқиш китоби	А. Муратдурдиев	1997
4.	Рус тили	Р. Атаева	1997
5.	Математика	Н. Виланкин	1993
6.	Табиатшунослик	А. Бельская	1993
7.	Кузатиш кундалиги	А. Григорьянц	1997

5-синф (лотин)

1.	Туркман тили	А. Курбонов	1997
2.	Туркман адабиёти	О. Язимов	1997
3.	Рус тили	Е. Бистрова	1994
4.	Инглиз тили	А. Дурдиев ва б.	1994
5.	Немис тили	Г. Раджапова	1993
6.	Жаҳон тарихидан ҳикоялар	У.Жўраев ва б.	янги нашр
7.	Ватан тарихидан ҳикоялар	Б. Аҳмедов	янги нашр
8.	Математика	Ж. Икромов ва б.	1998
9.	Табиийёт	А. А. Бахромов	1997

6-синф (лотин)

1.	Туркман тили	Г. Перлиев	1997
2.	Туркман адабиёти	М. Овезгельдиев	янги нашр
3.	Рус тили	А. Оразов ва б.	1998
4.	Инглиз тили	А. Дурдиев	янги нашр
5.	Немис тили	Г. Реджепова	1991
6.	Жаҳон тарихи	А. Кабиров	янги нашр
7.	Ўзбекистон тарихи	А. Сагдулаев ва б.	янги нашр
8.	Математика	О. Увдиено ва б.	1997
9.	Физика	А.Перишкин ва б.	1994
10.	Ботаника (6-7с)	Ў. Пратов	1997
11.	География	П. Мусаев	1999
12.	Меҳнат	М. Нобатов	1998

7-синф

1.	Туркман тили	П. Азимов	1998
2.	Туркман адабиёти	Г. Гельдиев	1998
3.	Рус тили	М. Полукарова	1994
4.	Книга для чтения	С. Бабаева	1994
5.	Инглиз тили	А. Дурдиев	1994
6.	Немис тили	Г. Реджепова	
7.	Жаҳон тарихи	Т. Салимов ва б.	янги нашр
8.	Ўзбекистон тарихи	А. Муҳаммаджонов.	янги нашр
9.	Математика	Ш. Алимов	1997
10.	Геометрия (7-8)	А. Овезов	1997
11.	Физика	А. Перишкин ва б.	1996
12.	Зоология	Б. Быховский	1994
13.	Ўзбекистон табиий географияси	А. Мўминов	1997
14.	Ўзбекистон географ. атласи	Муаллифлар гуруҳи	1999

8-синф

1.	Туркман тили	П. Азимов	1997
2.	Туркман адабиёти	О. Язимов	1995
3.	Рус тили	Д. Курбатова	1997
4.	Книга для чтения	Г. Прошина	1997
5.	Инглиз тили	А. Дурдиев	1993
6.	Немис тили	Д. Бабоев ва б.	1992
7.	Жаҳон тарихи	Р. Фармонов	янги нашр
8.	Ўзбекистон тарихи	Р. Муқминова ва б.	янги нашр
9.	Алгебра	Ю. Макаричев ва б.	1991
10.	Геометрия	А. Погорелов	1992
11.	Физика	И. Кикоин ва б.	1994
12.	Химия	Г. Рудзитис ва б.	1994
13.	Одам ва унинг саломатлиги	Б. Аминов ва б.	1997
14.	Ўзбекистон иқтисодий географияси	З. Акрамов ва б.	1997
15.	Техникавий графика асослари	А. Умронхўжаев	1997
16.	Давлат ва ҳуқуқ асослари	О. Каримова	янги нашр

9-синф

| | | |

ЁШ ЎҚИТУВЧИЛАР АНЖУМАНИ

Самарқандда вилоят ёш ўқитувчиларининг амалий анжумани бўлиб ўтди. Мазкур анжуманни вазир ва ёш ўқитувчилар учрашуви деб атасак ҳам хато бўлмайди. Негаки, Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев ёшларга Президентимиз бераётган эътибор, улардан кутилаётган ислоҳотларимизга мос билим ва ҳаракатларнинг аҳамияти ҳақида гапирди. Ёшлар билан мулоқотда бўлди, уларнинг дарду ҳасратларига ошно бўлди. Анжуманда 500 нафардан зиёд ёш мутахассислар туман халқ таълими бўлимлари услубхона мудирлари, туман (шаҳар) халқ таълими бўлими мудирлари иштирок этишди. Анжуманда бугунги кунда ёш педагог ходимлар олдида турган турли муаммолар, ёш ўқитувчиларнинг бошқа соҳаларга ўтиб кетиш сабаблари ва унинг олдини олиш, ёш педагогларга қулай шарт- шароитлар яратиш ҳақида суҳбат, эркин мулоқот бўлди.

Jarayon

Мулоқотларда Самарқанд туманидаги 9-мактаб ўқитувчиси Н. Очилованинг «Таълим жараёнидаги долзарб масалалар», Тайлоқ туманидаги 22-мактаб ўқитувчиси Дилноза Аминжонзоданинг «Бошланғич таълим муаммолари», Пастдарғомлик Машҳура Турдимуродованинг «Кимё дарслиги ва қўлланмалари ҳақида»ги мулоҳазалари, Қўшработ туманидан Азамат Рустамовнинг «Ёшларда ватанпарварлик туйғусини тарбиялашда ўқитувчиларнинг вазифалари» мавзуидаги чиқишлари ҳам тингланди. Мулоқот якунида халқ таълими вазири Жўра Йўлдошев иштирокчилардан тушган кўплаб саволларга жавоб қайтарди.

Тадбирда вилоят ҳокимининг ўринбосари А.Маматов ва вилоят ХТБ бошлиғи А.Бекмуродов қатнашдилар. Анжуман ниҳоясида ёш ўқитувчилар Республикадаги барча тенгдош ҳамкасбларига «Миллий дастур ижросига масъулмиз» Мурожаатномасини қабул қилишди. Қуйида мурожаатнома матни эълон қилинмоқда.

МИЛЛИЙ ДАСТУР ИЖРОСИГА МАСЪУЛМИЗ

Самарқанд вилояти ёш ўқитувчилар анжумани иштирокчиларининг республикадаги барча ҳамкасбларига МУРОЖААТИ

Азиз ҳамкасблар!

Ўқитувчилик касбининг мамлакатимиз тақдири учун нечоғлик нозик ва шу билан бирга катта аҳамиятга эга эканлиги ҳақида гапириб ўтирмоқчи эмасмиз. Чунки мустақиллик моҳиятини чуқур ҳис этган ва шуурига сингдира олган ҳар бир юртдошимиз бу нарсани билиб, кўриб турибди. Ана шу масъулиятли жараённи оқилона англаш, хусусан, сизу биз - ўқитувчилар учун ниҳоятда зарурдир. Чунки юртбошимиз таъкидлаганларидек, жамиятнинг ҳозирги босқичида таълим ва тарбиядан ортиқроқ, олийроқ долзарб вазифа йўқ.

Биз, самарқандлик ёш ўқитувчи ва тарбиячилар ўз анжуманимизда бугунги кунда таълим ходимлари олдига қўйилган вазифаларни ва ана шундан келиб чиқадиган йўналишларни белгилаб олдик. Президентимиз И.А.Каримовнинг Олий Мажлис ўн тўртинчи сессиясидаги ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 16 февралдаги йиғилишида сўзлаган нутқидаги асосий қоидаларни ўз фаолиятимизда қўллаш тадбирларини белгиладик. Шуни таъкидлаш керакки, олдимиздаги вазифалар ниҳоятда улкан ва масъулиятли. Бироқ, тарбияни, таълимни биргина мактаб, муаллимлар зиммасига ташлаб бўлмайди. Маҳалла фаоллари, ота-оналар, жамоат ташкилотлари, корхона ва хўжаликлар бу ишга бош қўшишлари лозим. Биз ана шу мададкорларимизга қаттиқ таянишимизни таъкидлаб ўтмоқчимиз. Негаки, таълимни давлат сиёсати, долзарб вазифа даражасига кўтариш жамоатчиликнинг кучи билан амалга оширилади.

Азиз тенгдошлар! Авваламбор биз сизларга мурожаат қиламиз. Ҳукуматимиз, хусусан, юртбошимиз таълим соҳасига эътиборни кучайтирар экан, ёш ўқитувчиларга кенгроқ ўрин бериш кераклигини таъкидламоқдалар. Президентимизнинг Америкада таҳсил кўраётган талабалар билан суҳбатда ёш кадрларга билдирган ишончи ҳар биримизнинг қалбимизда ғурур уйғотди. Демак, мамлакат, халқимиз, юртбошимиз сизу бизга ишонаяпти. Ана шу ишончга сазовор бўлиш учун нима қилишимиз керак?

Биринчидан, таълим мазмунини тубдан янгилайлик, ўқув дастурларини қайта кўриб чиқиб янги педагогик технологияни қўллайлик, ўқув жараёнини инсонпарварлаштирайлик.

Иккинчидан, қўйилаётган талабларга мос бўлган дарсликлар ва ўқув қўлланмаларни яратайлик.

Учинчидан, ўз билимимизни, иқтидоримизни намойиш қилиш учун жаҳондаги илғор таълим усулларини ўзлаштирайлик. Фанимизга тегишли бўлган билимимизни бойитайлик. Етук педагог кадрларни тайёрлашда муносиб ҳиссамизни қўшайлик.

Тўртинчидан, ўқитувчи ва тарбиячи маданият тарғиботчиси эканлигини унутманг. Кийинишимизда, юриш-туришимизда, муомаламизда ўқувчиларимизга ибрат бўлайлик.

Бешинчидан, Шарқ азалдан маърифат маскани ҳисобланган. Демак, шарқона услуб таълимда ҳам яловбардор бўлган. Шундай экан, Абдулла Авлоний, Фитрат, Чўлпон, Сиддиқий-Аржий, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Қори Ниёзий сингари алломаларимиз яратган мактабларни пухта ўзлаштирайлик, таълим жараёнини шуларга таянган ҳолда ривожлантирайлик. Қолаверса, ўзимиз ҳам ана шундай мактаблар яратиш иштиёқи билан яшайлик.

Бугунги ўқитувчининг жамиятдаги ўрни бошқача. Мустақиллик туфайли бизга жаҳон эшиклари очилди. Демак, замон халқаро талаблар даражасида фаолият кўрсатишни талаб этмоқда. Ана шу талабларни ўзида жо этган «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва Миллий дастур ижроси эса бизни жаҳон майдонига олиб чиқади.

Шу ўринда халқ таълими муассасалари раҳбарларига ҳам мурожаат қилмоқчимиз. Ёшларни таълим муассасаларига ишга олиш билан бирга уларнинг унумли меҳнат қилиши учун шароит яратиб беришларингизни сўраймиз. Ҳаёт тажрибасига эга бўлган муаллимлар уларни ўз оталиғига олсин, йўл кўрсатсин, иш ўргатсин. Бизнингча ёш мутахассисларни рағбатлантиришнинг йўлларидан бири улар меҳнати натижасини одилона баҳолашдир. Малакали, иқтидорли кадр тайёрлаган, ўқувчилар ўртасида обрў-иззат топаётган тенгдошларимизни кўпроқ тарғиб этайлик. Булар ўртасида тез-тез танловлар, учрашувлар ўтказиб туриш лозим. Токи, ҳар бир ёш муаллим ва тарбиячи ўз меҳнати самараси якунида рағбат олишни ҳис қилсин. Эҳтимол, бундай тадбирлар учун юқоридан маблағ ва кўрсатмалар кутиб ўтирмасдан, уни фидоийлар, ҳомийлар ёрдамида ўзимиз ташкил қилишимиз мумкиндир.

Яна бир нарса. Тажриба бир кунда пайдо бўлмайди. Аммо илғор тажрибаларни ўқув йили якунида умумлаштирамиз, оммалаштирамиз, деб кутиб ўтириш ҳам мумкин эмас. Қаердаки, тенгдошларимиз таълимнинг ўзига хос, таъсирчан усулини қўллаб, самарага эришар экан, уни дарҳол ўрганиш, ўзлаштириш, бошқаларга етказиш чорасини кўрайлик. Назаримизда вилоят ва туман миқёсида ёш муаллимларнинг тажрибаларини ўрганиш кунларини ташкил этиш лозим. Дарвоқе, бу борада тажрибалар ҳам йўқ эмас.

Азиз тенгдошлар!

Юқорида таъкидлаганимиздек, маданиятлилик ўқитувчи нуфузини белгиловчи омиллардан биридир. Сиёсий маданият эса ҳозирги кунда ҳар нарсадан-да қадрли. Бу нарса бевосита сиёсий онгимиз билан боғлиқ. Демоқчимизки, баркамол авлодни тарбиялаш учун, энг аввало, вужудимизда жамият иллатларига, хавфли ақида ҳамда мафкураларга, хусусан, диний ақидапарастлик ва экстремистик иллатларга қарши кураш ҳиссини уйғотайлик. Соҳамизда тўпланиб қолган иллатларни енгишда ҳамжиҳатликда ишлайлик.

Бир сўз билан айтганда, истиқболга юз очган мустақилликни мустаҳкамлаш учун қатъият билан бораётган заҳматкаш, эрксевар халқимизга, она-Ватанимизга муносиб муаллимлар ва тарбиячилар бўлайлик!

Ангренлик математика ўқитувчиси, Халқ таълими аълочиси Обиджон Ниғматов 22 йилдан буён шогирдларига пухта сабоқ бериш билан бирга 5 нафар фарзандни илмли, баркамол қилиб вояга етказаяпти. Катта қизи Моҳидил ТошДУ тарих факультети 4-курс талабаси. Ўғли, Ангрендаги ўзбек-турк лицейининг 11-синф ўқувчиси Ориф шу йил республика олимпиадасида математика фани бўйича 1-ўринни қўлга киритди. Кичиклари эса 29-мактабнинг аълочи ўқувчилари.

Суратда: ота-бола математик Ниғматовлар.

Р.АЛЬБЕКОВ олган сурат.

Topilma

МАКТАБ МУЗЕЙИГА

Самарқанд вилояти Пахтачи туманидаги «Қарнаб ота» қишлоғининг 45-мактабида «Тарих музейи» ташкил этилган. Истиқлолга тенгдош музей 8 йил ичида «Қарнаб ота» тарихидан ҳикоя қилувчи 300 га яқин экспонатлар билан бойитилди. 1998 йил қишлоқ тепалигида немис олимлари қазишма ишлари олиб бораётганда катта хумкўзанинг 400 га яқин синиқларини (20 м. чуқурликдан) топишди. СамДУ мутахассислари ҳамкорлигида махсус елим ёрдамида тикланган ноёб топилма эрамиздан олдинги IV асрдан «ҳикоя» қилади. Бу идиш 500 кг гача дон сақлаш учун ишлатилган. Бу топилма қишлоқ тарихи 2500 йилга яқинлигидан дарак беради.

Ушбу «гигант» экспонатни олимлар мактаб музейига топширишни маъқул кўрдилар. Айни пайтда у мактаб музейида ўқувчиларга ўз қишлоқларининг ўтмишидан ғурур ҳиссини бахш этиб турибди.

Ўткир ПЎЛАТ

Tadbir

ҲУЖЖАТЛАР БОР, ИЖРО-ЧИ?

Фарғона вилоятининг Бешариқ туманидаги 16-ўрта мактабда ижро интизомини мустаҳкамлаш чора-тадбирларига бағишланган семинар-кенгаш ўтказилди. Унда туман халқ таълими тизими раҳбарларига ўз вақтида берилаётган ҳужжатлар таълим тизими раҳбарларига ўз вақтида берилаяпти, аммо мазкур ҳужжатлар ўқув муассасалари жамоаларига ҳар доим ҳам тўлиқ равишда етказилмаяпти. Натижада буйруқ, қарор, кўрсатма ва тавсияларни бажаришда масъулиятсизликка, сусткашликка йўл қўйиляпти.

Йиғилишда тажрибаларни оммалаштириш бўйича ўзаро фикр алмашинди ҳамда билдирилган камчиликлар юзасидан тегишли чора-тадбирлар белгиланди.

Аваз ҲАЙДАРОВ, ўз мухбиримиз

Ta'lim muassasalarida

КИЧИК ДОРИЛФУНУН

«Шаҳрисабз шаҳрида жойлашган ал-Хоразмий номидаги лицей-интернатни 1998 йилда 76 нафар ўқувчи битирганмиш-у, уларнинг роппароса 73 нафари тест синовлари орқали олий ўқув юртларига ўқишга кириб кетишганмиш...»

Бутун қашқа воҳаси буйлаб таралган бу «ёқимли миш-мишлар» мени Шаҳрисабз шаҳрига бошлаб келди.

Мана, уша ал-Хоразмий номли лицей-интернат. У шаҳарнинг қоқ белида, улуғ жаҳонгир бобомиз Амир Темурнинг ўткир нигоҳлари қадалиб қолган, кўҳна «Оқ сарой»нинг шундоққина биқинида жойлашган. Лицей-интернат ҳовлиси гўё меҳмон кутаётган узбек хонадонини эслатади. Ғир атроф топ-тоза, ҳаммаёқ саранжом-саришталли. Хона ва залларни, ётоқхонаю ошхоналарни, кутубхонаю қироатхоналарни айланамиз. Директордан тортиб навбатчи муаллимгача, талабадан тортиб фаррош холагача ҳамма-ҳамма ўз урнида. Хона ва заллар шундай нафис дид билан безатилганки, улардан Ватан меҳри, шарқ халқларининг унутилаёзган миллий қадриятлари уфуриб турибди.

Лицей интернат директори Сирожиддин ака Тожиддиновни Шаҳрисабзда кўпчилик ҳурмат қилади. Бир пайтлар эл ичида «Шаҳрисабзнинг энг кучли математиги» деб ном чиқарган бу муаллим, узоқ йиллар мобайнида шаҳардаги атоқли илм масканлари ҳисобланмиш Амир Темур ҳамда Мирзо Бедил номидаги мактабларда ёшларга риёзиёт илмидан сабоқ бериш билан бирга, шаҳрисабзлик математика фани муаллимлари шўъбасига раҳбарлик қилди. Неча-нечалаб шогирдлар етиштириб чиқарди. Ахир устознинг қўксини безаб турган «Қашқадарё халқ таълими фидойиси», «Республика халқ таълими аълочиси», «Шуҳрат» медали каби нишонлари фидоий бир муаллимга эл-юрт берган ҳақиқий баҳо эмасми?!

Сирожиддин Тожиддинов елиб-югуриб, 1996—1997 ўқув йили бошида ана шу янги турдаги махсус илм масканини очди. Мана ҳозир ҳам худди шу ерда ҳали у, ҳали бу ташвишлар билан эрта тонгдан қоронғи кечгача чопқиллаб юрибди...

Сўраб-суриштирдик. Дарҳақиқат, 1997—1998 ўқув йилида ал-Хоразмий номли лицей-интернатни 76 нафар ўқувчи битирган бўлиб, уларнинг 73 нафари, яъни битирувчиларнинг 96 фоизи тест синовлари орқали имтиҳон топшириб, олий ўқув юртларининг талабалари бўлишган.

Булар лицей-интернатнинг иккинчи қалдирғочлари.

Биз биринчи қалдирғочлар ҳақида ҳам сўрадик.

— 1996-1997 ўқув йилида битирган илк қалдирғочларимизнинг 82 фоизи олийгоҳларга киришганди — дейди лицей-интернат директори — Бу паст кўрсаткич. Бироқ, биз шу билан ўзимизга тасалли берамизки, биринчи битирувчиларимизни биз фақат бир йилгина, яъни ўн биринчи синфда ўқитдик холос. Бу йилги натижаларимиз ёмон эмас. Камтаринлик бўлмасин, ҳозир ўз кўрсаткичларимиз билан биз вилоят лицей-интернатлари орасида биринчи ўринда турибмиз. Насиб бўлса, 1998-1999 ўқув йилида кўрсаткичларимизни тўла юз фоизга етказамиз...

Айни кунда лицей-интернатда математика-иқтисод, физика-математика, тарих-она тили, химия-биология йўналишлари буйича 250 нафар ўқувчи тарбияланмоқда. Уларга 28 нафар ўқитувчи илму-одоб ўргатаётир. Уларнинг 14 нафари олий, 8 нафари биринчи, қолган 6 нафари иккинчи тоифали фидойилардир. Лицей - интернатда меҳнат қилишаётган Ҳ.Жабборов, Ж.Исломов, Ж.Шодиқулов, А.Икромов, Н.Нурматова, Н.Йўлдошев, Н.Қўпайсинов, У.Қурбонова, Б. Хуррамовларнинг ҳар бирларини лицей-интернат директорининг таъбири билан айтганда «онадан муаллим бўлиб туғилганлар» деб айтиш жоиз бўлади.

Кузатувларимиздан шундай хулосага келдикки, ал-Хоразмий номидаги лицей-интернатда таълим-тарбия жараёни илмий асосда ташкил этилган. Талабалар қатъий жадвал ва «темир интизом» асосида фан асосларини ўрганмоқдалар. Муҳим томони шу ердаки, муаллимлар кечаю кундуз болалар орасида, ўқувчилар ўз устида мумкин қадар қўпроқ ишлашга уринишади. Яна битта гап. Устозу шогирдлар, ҳамма-ҳамма ўз фаолиятига танқидий кўз билан қараган одамни ёқтиришади.

Лицей-интернат ўқувчиси Сарвар Болтаев ўтган ўқув йилида Америка Тинчлик корпуси томонидан ўтказилган иқтидорли ўқувчилар беллашувида иштирок этиб, «Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир» деб номланган иншолар кўрик-танловининг ғолиби бўлди. Лицей-интернат ўқувчилари Муҳайё Жалилова ва Ниҳола Қиёмовалар жорий ўқув йилида Американинг «АКСЕЛС» ташкилоти томонидан ўтказилган «Иқтидорли ўқувчилар» танловида иштирок этиб, республикамизнинг биринчи ғолиблари деб топилдилар. Фан олимпиадаларида ва қатор кўрик-танловларда лицей-интернат ўқувчилари ўзларини кўрсатиб келмоқдалар.

Лицей-интернатда ўқувчи ва ўқитувчиларнинг фаолияти тўлиқ диагностик таҳлил асосида баҳоланмоқда. Бу яхши усул. Кимнинг қандайлиги-ю, кимнинг меҳнати серсамаралиги ойнадек ҳаммага кўриниб турибди.

Илиқ бир таассуротлар оғушида Шаҳрисабздан қайтганимиздан буён ҳам анчамунча кунлар ўтди. Бироқ, ҳали-ҳануз лицей-интернат директори Сирожиддин ака Тожиддиновнинг дадил айтган бир гапини ўйлайман: «...насиб бўлса, 1998-1999 ўқув йилида кўрсаткичларимизни 100 фоизга етказамиз. Битирувчиларнинг барчаси олий ўқув юртларига киришади...»

Инсонлар бу «бир кам яралган » дунёда орзулари билан тирик. Орзулар тугадими, худо кўрсатмасин, ҳаёт ҳам тугайди. Яна битта гап. Орзулар одамларни олга ундайди. Орзулари улкан одамлар ориятли бўлишади. Ориятли одамлар эса орзуларига етишади.

Нима бўлганда ҳам ваъда қилдик, ал-Хоразмий номли лицей-интернат жамоасининг орзулари ушалган кунда биз яна илм масканига келамиз, жамоа аъзоларининг ютуқларини кўпроқ ва кенгроқ ёзамиз.

Абдували ОБИДДИН

МАЛАКАНИНГ «ИЛДИЗИ»

(Боши 1-бетда)

Телевизорда Ўзбекистон ва хориж ҳаёти билан боғлиқ янгиликларни ҳамиша кўриб борадими, радио тинглайдими? Китоб мутолаа қилишга ҳафсаласи борми,? Шахмат, шашка ўйнаб, бошқотирма ечадими?

Ана шу саволларнинг негизида ўқитувчининг ўз устида мустақил ишлаши ётибди. Бинобарин, бу амалларни аудиториядаги маърузалар билан қўрқмасдан тенглаштираверiш мумкин.

Илмий амалий анжуманда давлат таълим стандартлари мониторинги бошқармаси бошлиғи Р. Аҳлиддинов, Авлоний номидаги ХТХМОМИ ректори А. Акмалов, Самарқанд ВПХМОИ ректори А. Аминовлар ҳам сўзга чиқишиб, малака ошириш тизимининг бугунги муаммоларига атрофлича тўхталишди. Бундан ташқари, Буюк Британия қироличаси инспектори Баб Янг «Хорижий давлатлар ва Ўзбекистонда ўқитувчилар малакасини ошириш тизимининг қиёсий таҳлили» ни келтирди. Инспекторнинг фикрича, Европа давлатларида биздагичалик малака оширишга эътибор катта эмас ва бундай курслар пуллик.

Анжуманнинг ялпи мажлиси тугагач, унинг иштирокчилари бир нечта шўъбаларга бўлинган ҳолда баҳс-мунозараларини давом эттиришди.

Халқ таълими вазирлиги, Марказий институт, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси марказий кўмитаси, фан ва техника давлат қўмитаси ташаббуси билан уюштирилган илмий амалий анжуман шу билан ўз ишига якун ясади.

Оймуҳаммад ТИЛАКОВ

Ҳурматли устозимиз Норпўлат РАҲИМОВ!

Сизни табаррук 50 ёшга тўлишингиз муносабати билан чин дилдан қутлаймиз. Сизнинг Қумқўрғон туманидаги 43-умумтаълим мактабида олиб бораётган ёш авлод таълим-тарбияси йўлидаги эзгу ишларингизда ривож тилаймиз. Розия опа билан қўша қариб, ҳамиша болаларингизга бош бўлиб юришингизни яратгандан сўраймиз.

Шогирдларингиз: Рамазон, Ашур, Қурбонгул, Холтўра, Бойқобил, Муҳаммадихон.

QUTLOV

Ҳурматли Тўра АЗИЗОВ!

Қутлуғ ярим асрлик ёшингиз муборак бўлсин! Ушбу қутлуғ кунда умрингиз узоқ, толеингиз янада порлоқ бўлишини тилаб қоламиз. Кўнглингиздаги барча эзгу ниятларингиз амалга ошсин.

Тошкент вилояти 23-касб-ҳунар мактаби жамоаси.

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ МУАССАСАЛАРИ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«Маънавият» нашриёти халқимизнинг маънавий мероси дурдоналарига дахлдор китобларни чиқариш борасида бевосита академик лицейлар, касб-ҳунар коллежлари ва ўрта умумтаълим мактаблари юқори синфлари учун ўқув фанларидан кўргазмали қуроллар тайёрлаб сотувга чиқарди. Жумладан физика ва химиядан 18 кўринишдан иборат бўлган жадваллар тўплами шу кунларда нашрдан чиқди. Шунингдек, ўқув йили сўнгида ўқувчиларни ва ходимларни рағбатлантириш учун «Maqtov yorliq» ва «Фахрий ёрлиқ» ҳам мавжуд. Бу маҳсулотларни «Маънавият» нашриётидан пул ўтказиш ёки нақд пул тўлаш йўли билан олишингиз мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳри, Шодлик кўчаси, 6-уй. Мўлжал «Боғи эрам» истироҳат боғи. Тел: 68-24-15, 67-22-14

Sport maydonchasi

ОСИЁ «ЙЎЛБАРСИ»

18 марта ўтказилган футбол бўйича «Осиё чемпионлари кубоги» мусобақаси ўз ниҳоясига етди. Рақибларидан анча устун эканлигини исботлаган ҳамда омадни ҳам ўз тарафига оғдира олган Японияниг «Жубила Ивата» жамоаси кубокни ўз юртига олиб кетди.

КУРАШ АВЖИДА

Айни кунларда Норвегияда хоккей бўйича жаҳон чемпионати қизғин давом этаяпти. «Хоккей гигантлари»нинг шиддатли, аёвсиз тўқнашувлари мухлису мутахассислар томонидан катта қизиқиш билан кузатиляпти.

КУЧЛИЛАР КЎЗГА ТАШЛАНИБ ҚОЛДИ

Футбол бўйича 1-табақа жамоалари ҳам 9 тур учрашувларини ортда қолдиришди. Ҳозирча олий табақага бериладиган икки йўлланма учун «Кимёгар» ва «Семурғ» жамоалари асосий даъвогар бўлиб туришибди.

БИРИНЧИ ВА ИККИНЧИ

Наманган шаҳрида якунланган шахмат бўйича ўсмирлар ўртасида Осиё чемпионатида ҳамюртларимиз аъло даражада қатнашишди. Қизлар ўртасида наманганлик Ольга Сон Осиё чемпиони бўлган бўлса, болалар ўртасида Леонид Козак иккинчи ўринни қўлга киритди.

АҚЛ ЁШДА ЭМАС...

Ҳозирги пайтдаги шахмат бўйича аёллар ўртасидаги жаҳон чемпиони венгриялик Жужа Полгар болалик чоғлариданоқ ноёб қобилияти билан барчани лол қолдириб келган. Шахмат бўйича спорт устаси бўлганда у атиги 10 ёшда эди.

ШАҲРИСАБЗДА АДАБИЁТ БАЙРАМИ

Яна бир йил ўтди. Яна биз кутган май келди. Яна биз кутган ижодкор ўқитувчиларнинг анъанавий VIII республика анжумани бошланиш тараддудида. Бу йилги анжуман Қашқадарёнинг яшил шаҳри – Шаҳрисабзда бўлиб ўтади.

Мамлакатимизнинг барча вилоятларида бир қўлида бутун бошли рўзғорни, оилани, синф журналини тутиб, иккинчи қўлида қалам тебратиб ижод қилаётган устозлар ташриф буюрадилар. Улар шоир айтганидек, ҳар шеъри юрагининг битта журъати эканини, ҳар сатри руҳининг битта сурати эканини бугунги адабиётимизнинг истеъдодли вакилларига ҳавола қиладилар.

Дейдиларки, шоиру шоираси, адибу адибаси кўп юртда шубҳасиз эзгуликлар мўл бўлгай. Эртаиндин Шаҳрисабз шаҳрида бўлиб ўтадиган анжуман ана шу ақидани яна бир карра исбот этишига ишонамиз.

«МУБОРАК ДАМЛАР» НАФАСИ

Боғлар сингиб кетар бахт оғушига,
Ел аста сийпалар майсалар кўксин.

Бу мисраларнинг муаллифи муаллим. Шу тоза туйғулар, самимий тасаввурлар бир оддий ўқитувчиники. Сиз бу гапларимизнинг исботини билмоқчи бўлсангиз «Муборак дамлар»ни варақланг. «Муборак дамлар» у...

Маълумки бу йил «Ижодкор ўқитувчи»лар анжуманининг саккизинчи бор ўтказилиши. Хўш, у шу ўтган вақт мобайнида кенг жамоатчилигимиз кўнглида қандай акс-садо берди? Албатта, бу саволга биргина мисол билан жавоб бериш мумкин.

Эсингизда бўлса, икки йилдирки, Республикамизнинг ижодкор ўқитувчилари манзумаларидан иборат «Муборак дамлар» деб номланган китоб нашр этилаяпти. Бу йил ана шу китобнинг навбатдаги учинчи тўплами 10 минг нусхада нашр этилди. Ушбу мажмуада ўтган йилги «Ижодкор ўқитувчи»лар анжуманида иштирок этган ўқитувчиларнинг энг сара асарлари жамланган.

Дарҳақиқат, яна бир китоб қўлимизда. Унда ўқитувчиларимиз болаларга сабоқ бериш билан бирга ўзларининг қалб тебранишларини, ҳаёт ҳақидаги таассуротларини бадиий ифодаларга айлантирган. Ўйламизки, бундай самимий тасаввурлар сизга-да маъқул бўлади.

ЎЗБЕКИСТОНИМ

Мустақил Ватаним — Ўзбекистон,
Мен сени севаман юракдан, дилдан.
Керак бўлса, агар берайин жоним,
Ҳеч қачон кечмасман сендек Ватандан.

Муқаддас тупроғинг суртиб кўзимга,
Фарзандинг эканимдан фахрга тўлдим.
Меҳрим қўшиб ёзай ҳар бир сўзимга,
Бағрингда улғайиб бахтиёр бўлдим.

Кундан-кун яшнаган гўзал чиройинг,
Қалбимда туганмас қувонч уйғотди.
Озодлик қуёши ёритиб йўлинг,
Халқим орзу қилган тонгларинг отди.

Жаҳонга танилган эй улуғ ўлкам,
Иқболинг бундан ҳам зиёда бўлсин.
Сен мен-чун дунёда ягона, кўркам,
Осмонингда доим қуёш, ой кулсин.

Яшин ЭШИМБЕТОВ
Беруний тумани

Баҳор гуллари

БАРДОШ БЕРДИ ЁЛҒИЗ ШУ ҚАЛАМ

Мен гулларга дардимни айтдим,
Қизил юзи сарғайиб кетди.
Маъюс кўзим гавҳарларига,
Яна қанча азоблар битди.
Мен дардимни дарёга айтдим,
Ҳасратимдан айланди музга.
Жонсиз бўлиб бағримга қайтди
Ватан бўлдим
безовта сўзга.
Мен дардимни қушларга айтдим,
Қанотида йиғлади севинч.
Узун тунлар ҳорғин юзимдан,
Тортинмасдан ўпавер ўкинч.
Мен дардимни қуёшга айтдим,
Нурларидан таралди алам.
Тунга айтдим..
Кўз ёшга айтдим,
Бардош берди
ёлғиз шу қалам.

Саодат ОЛИМОВА,
Оқдарё туманидаги 63-мактаб ўқитувчиси

ХАНДАЛАР

Собиқ шўролар даврида учта абитуриент имтиҳон топширмоқда. Уларнинг биринчиси миллионернинг, иккинчиси ўртаҳол амалдорнинг, учинчиси камбағалнинг ўғли.

Биринчи абитуриентга савол:

— Америкаликлар атом бомбани қайси мамлакатга ташлашган?

— Японияга.

— Беш.

Иккинчи абитуриентга савол:

— Америкаликлар атом бомбани қайси мамлакатга ташлашган?

— Японияга.

— Нечанчи йилда?

— Бир минг тўққиз юзу қирқ бешинчи йилда.

— Беш.

Учинчи абитуриентга савол:

— Америкаликлар атом бомбани қайси мамлакатга ташлашган.

— Японияга

— Нечанчи йилда?

— Бир минг тўққиз юзу қирқ бешинчи йилда.

— Қайси шаҳарлар вайрон бўлган?

— Хиросима ва Нагасаки.

— Неча киши вафот этган?

— Икки юзу тўқсон тўрт минг киши.

— Ҳаммасини ном-ма-ном сананг-чи?

* * *

Ишда аёллар жанжаллашиб қолишди. Бошлиқнинг сабри тугаб бақирди:

— Ўчир, ҳамманг овозингни! Кимнинг ёши катта бўлса ўша биринчи гапирсин.

Гапирадиган битта ҳам аёл топилмади.

* * *

Онаси ўғлига танбеҳ бераяпти:

— Уялмайсанми, ўғлим. Синф раҳбаринг яна сендан шикоят қилаяпти. Отангдан ўрнак олсанг бўлмайдими? Намунали хулқи учун уни муддатидан олдин қамоқдан бўшатишибди.

* * *

Идиш-товоқ ювяётган отасидан ўғли сўраяпти:

— Дада, Дада! Сиз неча йилдан бери ойимнинг қўлида хизмат қиласиз?

ЖАВОБ

Бугун уйга кириб келди
Соқи ўйчан, бўшашиб.
Она боқиб ранг-рўйига
Ҳайрон, сўрайди шошиб:

- Ҳа. Тинчликми? Нима бўлди?
Мунча оқарган юзинг?
Келаяпсан уйга бугун
Тушиб қўлдан тарвузинг?

Соқи ҳайрон, қарар ўнг-сўл
Ва очилиб чиройи,
Жавоб қилар: - Мен бозордан
Тарвуз олмадим, ойи...

«ДОКТОР ОПА»

Оқ халат кийиб олиб,
Бизнинг кичик Юлдузхон.
Эшикларин олдида,
«Доктор»лик қилар ҳар он.

Жажжи, кичик болалар
Бўлар унинг «бемор»и.
Қоғозга ёзиб берар
Ўйлаб ўзича «дори».

Бир-бир киришиб унинг
«Бемор»лар «қабул»ига.
«Кўрсатиб» ўзларини
Кетарлар «манзил»ига.

Сал фурсат ўтмай яна,
«Бемор»лар бир-бир қайтар.
«Кўриб» уларни энди
- Тузалибсиз, - деб айтар.

Хуллас, ҳар кун шу «ўйин»
Шу тахлит давом этар.
Ўн ёшли «доктор опа»
Болаларга завқ тутар.

Абдуманнон ТОШТЕМИРОВ,
Бағдод туманидаги 1-ўрта мактаб ўқитувчиси

СИЗ ЎШАЛ ОРЗУНИНГ ГУЛЛАРИ...

Юракни тимдалаб ётган қайғулар,
Нечук бу қалбимни макон билдингиз.
Орзуга айланиб ётган туйғулар,
Нечун ғунча мисол кулмай сўлдингиз.

Сиз ўшал орзунинг гуллари бўлиб,
То абад очилиб туринг дилимда,
Бўй чўзган қайғулар очилмай сўлиб,
Ғовлар бўлолмасин ҳаёт йўлимда.

Қақраган кўнглимга муздек сув беринг,
Умрбод у сизни дуо айласин.
Ўртанган вужуддан бир бор ҳол сўранг,
Токим кўнглингизни мангу куйласин.

Отабек ҚОДИРОВ,
Жиззах туманидаги 37-мактаб ўқитувчиси

КАКЛИК БИЛАН БЕДАНА

(Масал)

Каклик билан бедана,
Яшардилар иптифоқ.
Бўлди недир баҳона,
Тушди орага нифоқ.

Бир-бирин хўп савашди,
Эрк беришиб оғзига.
Сўнгра ажрим сўрашди,
Бориб мушук-қозига.

Мушук деди: «Билингиз,
Қулоқ қурғур оғирроқ,
Тортинмангиз, келингиз,
Ўтирингиз берироқ».

Қози билан юзма-юз
Чўкди улар ёнма-ён,
Айтолмай сўз бир оғиз,
Ажралишди.. ўша он.

Тошпўлат ХОЛМАТОВ,
Ўрта Чирчиқ туманидаги 56-мактаб директори

СОВЧИ

(Новелла)

Учала опа-сингил ўсма ди-ку, ўшамиз.

— Аттанг, билганимда тузукроқ қараб олардим-а. Биринчи чиққаними дебман. Айтгандай сочи сизникидақа узунми-а?

—Вой холажон, ҳозир узун соч қоптими. Елкасидан қирқиб олган.

— Ҳай, рости билан-а?

— Ҳа-да, мода шунақа ахир.

— Э, тавбангдан кетай, буни қаранг-а... — Ҳайратдан ёқасини тутди кампир. — Қизим мен турай. Вақт ҳам алламаҳал бўлиб қолди. Бувингиз борлигида келарман.

— Вой, ўтира турсангиз келиб қоларди-я.

— Кечга қолмайин, хайр, яхши қолинглар.

Кампир қутулганига шукур қилгандек шошибгина чиқиб кетди. Шундай қилиб, бояқиш совчининг капалагини учириб жўнатдик. Албатта опамиз азиз кишиси Маҳмуд ака учун шундай қилганини билардик-да.

Эртасига Дилдор опам ишдан ҳовлиқиб келди.

— Э, хомкаллалар, қовун туширибмиз. Қани, эшикорани тозаланглар. Эртага меҳмон келадиган бўлиб қолди, — деди. Сабабини билдиг-у, кўзларимиздан ёш чиққунча кулдик.

Ахир кечагина ўзи каловлатиб жўнатган аёл Маҳмуд аканинг онаси бўлиб чиқиши кимнинг хаёлига келибди дейсиз?

Одашхон АБДУМАЖИДОВА,
Хўжаобод туманидаги 14-мактаб ўқитувчиси

ҚИШЛОҚ ЯНГИЛИКЛАРИ

Қишлоқнинг янги маҳалласига электр симлари тортилди. Электр токидан эса дарак йўқ. Ҳозирча тортилган симлардан аёллар ювилган кирларини қуритиш учун фойдаланишга ҳаракат қилишмоқда.

* * *

Баҳор келиб толлар барг чиқариши олдидан қишлоқда ёш болаларни суннатга ётқизиш қизғин бошлаб юборилди. Ҳозиргача жами 20 нафар бола суннат қилдирилди. Яна 30 та оила колхоз пул берса бу ишни амалга оширишни мулжаллаб туришибди.

* * *

«Қишлоқнинг нозанин кампири» қурик-танлови якунланиб, унда 80 ёшли Фармон хола ғолиб бўлди. Хола лой қучада югуриш, қоронғи уйда калиш билан чолни аниқ уриш, тезак ёқиб чой қайнатиш, деворга ташпи ёпиш, товуқни қувалаб тутиш, буғдой экилган даладан ғўзапоя юлиш каби шартларни муваффақиятли бажарди.

Ҳакамлар холага калта юбка, помада ва шляпа совға қилдилар.

* * *

Семизлар ўртасида «қоматимга тил теккизма!» деб номланган сакраш мусобақасида 300 килограммли Асад полвон 3 марта сакраб ғолиб бўлди. Бу семизлар ўртасидаги рекорд натижадир.

* * *

Қушни хотин билан индамай юриш мусобақаси ўйнаган Офатхон бир ҳафта гапирмай юриб ғолиб бўлди. Лекин бу ғолиблик унга қимматга тушди. Хотинининг индамай юрганидан фойдаланган эри қулоғидаги зирагини, янги кўйлагини, тилла соатини ва уйдаги яроқли нарсаларни сотиб ичиб юборди.

Bir chimdim kulgu

ЭЪЛОНЛАР

100 ёшга эндигина кирган Шоқосим бобо 90-95 ёшлардаги қадди-қомати келишган, камида 30 та тиши бўлган, сочи узун, пазанда, нос чекмайдиган, хуррак отмайдиган, аввалги чолини сира эсламайдиган кампир билан турмуш қурмоқчи. Талабгорлар бобонинг 80 ёшли ўғлига учрашишлари мумкин.

* * *

Диққат қидирув! Қишлоқдаги Соқибой томонидан 20 ёшли, ўрта бўйли, чиройли, кўзлари катта-катта, киприги узун, оёқлари келишган, нигоҳлари ўткир, бурун тешиклари кенгроқ, юқоридаги 2 та тиши тушган, буғдойранг Клара исмли сигир қидирилмоқда. У қушнининг Маналита лақабли сигири билан далага чиқиб кетганича уйга қайтмаган. Тоғанга Валентин деган шим суюнчи қилиб берилади.

Исроил ТУРҒУНОВ,
Норин туманидаги 9-мактаб ўқитувчиси

Саҳифани Алишер НАЗАР тайёрлади

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий Қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Таҳрир ҳайъати: Жуманазар БЕКНАЗАРОВ, Икром БЎРИБОЕВ (масъул котиб), Шукур ЖОНБОЕВ, Қурбонбой МАТҚУРБОНОВ, Гулчеҳра ПАРПИЕВА, Нўъмонжон РАҲИМЖОНОВ, Абдусамат РАҲИМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Йўлдош САИДЖОНОВ, Ҳулкар ТЎЙМАНОВА, Саъдулла ҲАКИМОВ, Ўткир ҲОШИМОВ

Рақам ва далиллар ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга жавоб қайтарилмайди. «Маърифат»дан материалларни кўчириб босиш таҳририят рухсати билан амалга оширилиши шарт.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси,32.
ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб—136-56-42, хатлар ва оммавий ишлар бўлими—136-55-58.

Газетани IBM компьютерида Малоҳат ТОШОВА саҳифалади.
Навбатчилар: Норали ОЧИЛОВ, Шуҳрат ЙИГИТАЛИЕВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 20.
ИНДЕКС: 149, 150. Г-0282. Тиражи 47.450.
Г. 1 2 3 4 5 6 Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2.

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси 41-уй

Босишга топшириш вақти -20.00.
Топширилди — 20.30.